

တာဝန်ခံမှုရှိသော သုတေသနဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် သုတေသနကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာသင်တန်း  
ဆွေးနွေးပွဲအခမ်းအနားတွင် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာမြင့်ထွေး  
ပြောကြားခဲ့သည့် မိန့်ခွန်းကောက်နုတ်ချက်

ပြင်ဦးလွင်မြို့

၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ (၂၆)ရက်

- ပညာရေးနှင့်ကျန်းမာရေးလုပ်ငန်းနယ်ပယ်မှ ပါမောက္ခချုပ်များ၊ ဝန်ထမ်းများဟာ အချင်းချင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ညီအစ်ကိုအရင်းလို ရင်းနှီးစွာဆက်ဆံကြဖို့ အရေးကြီးပါတယ်။
- အခုလို သုတေသနဆိုင်ရာသင်တန်းဆွေးနွေးပွဲကို ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနမှသာမက ကဏ္ဍစုံပါမောက္ခများ၊ ပညာရှင်များနဲ့ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနမှဝန်ထမ်းများပါ ပါဝင်တက်ရောက်တဲ့အတွက် အလွန်ကောင်းပါတယ်။
- နိုင်ငံတစ်ခုလုံးအတိုင်းအတာနဲ့ ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်မှာ ကဏ္ဍစုံပညာရှင်များက သုတေသနများပြုလုပ်ခြင်းနှင့် သုတေသနရလဒ်များကို လက်တွေ့အသုံးပြုဆောင်ရွက်ခြင်းမှာ အထူးအရေးကြီးပါတယ်။
- သုတေသနလုပ်ငန်းဟာ ပညာရေးကဏ္ဍအတွက်ပိုမိုအရေးကြီးပြီး ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနရှိ တက္ကသိုလ်များမှ ဆရာ/ဆရာမများအကြားမှာ သုတေသနယဉ်ကျေးမှုနှင့် သုတေသနဆောင်ရွက်မှု ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမယ်ဆိုပါက ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံရဲ့ ဖွံ့ဖြိုးမှုအခြေအနေဟာ လျင်မြန်စွာတိုးတက်လာမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနမှ သုတေသနလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နေသလို ဝန်ကြီးဌာနရှိဦးစီးဌာနအားလုံးမှ သုတေသနလုပ်ငန်းများ ပိုမိုဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် သီးသန့်ဘဏ္ဍာငွေများချထားပေးခဲ့ရာ (၂၀၁၇-၂၀၁၈) ခုနှစ်ဘဏ္ဍာနှစ်မှာ ကျပ်ငွေသန်း (၁,၀၀၀) သတ်မှတ်ချထားပြီး၊ (၂၀၁၈) ခုနှစ် (၆)လ ဘဏ္ဍာနှစ်မှာ ကျပ်ငွေသန်း(၅၀၀)၊ (၂၀၁၈-၂၀၁၉)ခုနှစ် ဘဏ္ဍာနှစ်မှာ ကျပ်ငွေသန်း (၁,၅၀၀) သတ်မှတ်ချထားပေးခဲ့ကာ၊ (၂၀၁၉-၂၀၂၀) ဘဏ္ဍာနှစ်မှာ ကျပ်ငွေသန်း (၃,၀၀၀)အထိ ဘဏ္ဍာငွေများ ပိုမိုခွင့်ပြုချထားပေးသွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အလားတူစွာပဲ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနအနေနဲ့လည်း ဘဏ္ဍာငွေတွေကို သတ်မှတ်လျာထားသင့်ပါတယ်။

- ဒီလို ဘဏ္ဍာငွေများချထားပေးခဲ့ရာ (၂၀၁၇-၂၀၁၈) ခုနှစ်မှာ သုတေသန (၂၆၃)ခု၊ (၂၀၁၈) ခုနှစ် (၆)လ ဘဏ္ဍာနှစ်မှာ သုတေသန (၂၁၅)ခု ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။
- နိုင်ငံတကာမှာ တက္ကသိုလ်တွေနဲ့ ဆေးရုံကြီးတွေဆိုတာ သုတေသနပြုလုပ်ရာ အဓိကနေရာများ လို့ဆိုပြီး သုတေသနနဲ့ခွဲခြားလို့မရပါဘူး။
- သုတေသနဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်များ (research ethics)၊ လုပ်ငန်းနည်းနာများ (research method) စတာတွေအားလုံးကို ဆေးနဲ့ဆေးနှီးနွယ်တက္ကသိုလ်များအားလုံးမှ ပါမောက္ခချုပ်များ၊ ဒုတိယ ပါမောက္ခချုပ်များ၊ ပါမောက္ခများအားလုံးအနေနဲ့ သိရှိကျွမ်းဝင်မှု ရှိရမှာဖြစ်ပါတယ်။ သုတေသန စိစစ်အကဲဖြတ်ရေးအဖွဲ့များ(Institutional Review Board/ Ethical Review Committee) မှ အဖွဲ့ဝင်များရဲ့စွမ်းဆောင်ရည်တိုးမြှင့်စေရေးကိုလည်း ဆောင်ရွက်ကြရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- သုတေသနလုပ်ငန်းတွေကို ဘာကြောင့်လုပ်စေချင်သလဲဆိုရင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ် (Health Care Delivery System) မှာပါတဲ့ စီမံခန့်ခွဲမှု၊ အုပ်ချုပ်မှု၊ ဆေးနဲ့ဆေးပစ္စည်း၊ နည်းပညာ ပိုင်းဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်မှုတွေ ပိုမိုကောင်းမွန်လာဖို့ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် epidemiological thinking, out-of-the-box thinking, analytical thinking, critical thinking စတဲ့ စဉ်းစားတွေးခေါ် မျှော်မြင်မှုများ ပိုမိုကောင်းမွန်လာပြီး ဆင့်ပွားအကျိုးကျေးဇူးများစွာ ရရှိမှာဖြစ်ပါတယ်။
- သုတေသနလုပ်ငန်းများ အသုံးပြုဆောင်ရွက်တဲ့အတွက် အဖွဲ့အစည်း၊ ဌာနနှင့် နိုင်ငံအတွက်ပါ အထူးအကျိုးရှိစေရုံသာမက သုတေသနဆောင်ရွက်သူတစ်ဦးချင်းအတွက်လည်း နောက်ဆုံးပေါ် ကျွမ်းကျင်မှုဆိုင်ရာနည်းပညာအချက်အလက်များ သိရှိနိုင်ခြင်း၊ သမားရိုးကျမှ ထိုးထွင်းဖောက် ထွက်တွေးခေါ်နိုင်ခြင်း၊ ရှုထောင့်မျိုးစုံမှ စဉ်းစားဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း၊ ပညာရပ်ဆိုင်ရာအတွေးအမြင် မြင့်မားခြင်း၊ ဆန်းစစ်သုံးသပ်တွေးခေါ်နိုင်ခြင်း စတဲ့အကျိုးကျေးဇူးများကိုပါ ရရှိစေမှာဖြစ်ပါ တယ်။
- Research unit ဟာ university တိုင်းမှာ ရှိရှိရမှာဖြစ်ပြီး ကျင့်ဝတ်ဂုဏ်သိက္ခာမြင့်မားတဲ့ သုတေသနများဖြစ်စေရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနမှာ office of research integrity တစ်ခုခုကို တည်ထောင်ရန်နှင့် ရှိတဲ့သူတွေကို တာဝန်ပေးပြီး လုပ်စေချင်ပါတယ်။
- တစ်နိုင်ငံလုံးမှာဆောင်ရွက်နေတဲ့သုတေသနအားလုံးကို ကျင့်ဝတ်နဲ့အညီဆောင်ရွက်ခြင်း ရှိ/ မရှိ လေ့လာစောင့်ကြည့်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ အခုဆိုရင် ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနရှိ research registry မှာ topic ကဘာလဲ၊ objective ကဘာလဲ၊ principal investigator က ဘယ်သူလဲဆို

တာ သိအောင်လုပ်ထားပါတယ်။ Research information system ကိုလည်း တည်ထောင်ထားပါတယ်။

- သုတေသနလုပ်ငန်းတွေ့မြှင့်ဖို့ (research promotion) ဆိုပြီး သုတေသနဆိုင်ရာနည်းလမ်း (research method) သင်တန်းများကို ဖွင့်လှစ်သင်ကြားလျက်ရှိရာမှာ research method တစ်ခုတည်းအရေးကြီးတာမဟုတ်ပါဘူး။ Responsible Conduct of Research (RCR) အရေးကြီးသလို research management လည်း အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ ဌာနအကြီးအကဲတွေဖြစ်တဲ့ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်ဆိုတာ research management အကြောင်းကို သေချာသိရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ကျွန်တော် WHO Regional Office မှာ (၁၆)နှစ်ကျော်လုပ်ခဲ့ပြီး (၅)နှစ်က Regional Adviser on Research လုပ်ခဲ့ပါတယ်။ Research management module (၁၀)ခု လုပ်ပါတယ်။ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်အားလုံးဟာ အကုန်သိရပါမယ်။ အထူးသဖြင့် ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနက ပါမောက္ခချုပ်တွေ၊ ပါမောက္ခ/ဌာနမှူးတွေ အကုန်လုံးသိရပါမယ်။ ဆိုလိုတာက ကျန်းမာရေးပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ပညာရေးပဲဖြစ်ဖြစ်၊ အင်ဂျင်နီယာပဲဖြစ်ဖြစ် all the basic principles of research က အားလုံးတူကြပါတယ်။
- ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနအနေနဲ့ သုတေသနဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲမှု လေ့ကျင့်သင်ကြားရေးလမ်းညွှန် (health research management training module) နှင့် အခြားရေးဆွဲထားရှိတဲ့လမ်းညွှန်စာအုပ်များကို ခေတ်နဲ့အညီ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံရဲ့အခြေအနေနဲ့ကိုက်ညီအောင် ပြုပြင်မွမ်းမံရေးဆွဲဆောင်ရွက်သွားစေလိုပါတယ်။ အဲလိုရေးဆွဲရာမှာ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၊ scientific working group မှ ထုတ်ဝေထားတဲ့ သုတေသနဆိုင်ရာလမ်းညွှန်စာအုပ်များကိုလည်း လေ့လာပြီး ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံရဲ့အခြေအနေများနဲ့ကိုက်ညီအောင် ပြုစုထုတ်ဝေသွားရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ပထမတစ်ခုကတော့ Meeting of Scientific Working Group on Management of Health Research Information. ဒုတိယတစ်ခုက Meeting of WHO scientific working group on the criteria setting for Health Research Policy. တတိယတစ်ခုက Scientific working group on formulation of national health research policy and strategy ရေးထားပါတယ်။ Scientific working group on management and co-ordination of

health research activities in the country ဒီ document တွေက ၁၉၉၄ ခုနှစ်မှစပြီး ၂၀၀၁ ခုနှစ်အထိ လုပ်ခဲ့ပါတယ်။

- နောက်တစ်ခုက issues in health policy research, strategy for effective promotion and application of research results in development issues for management and coordination of health research in WHO South-East Asian research နဲ့ research prioritization ကို ကျွန်တော်ရေးထားပါတယ်။ Epidemiologic methods used in policy analysis, meeting report on strategies for health research system development in SEAR ဒါကိုလည်း တက္ကသိုလ်တွေက သုံးလို့ရပါတယ်။ နောက်တစ်ချက်က Health research policy formulation and implementation များစွာသုံးလို့ရပါတယ်။
- နောက်တစ်ချက်က ကျန်းမာရေးဘက်မှာက လူနဲ့ပတ်သက်ပြီး၊ ဆေးဝါးနဲ့ပတ်သက်ပြီး သုတေသနလုပ်ရပါတယ်။ ပညာရေးဌာနဘက်မှာလည်းရှိပါတယ်။ လူနဲ့ပတ်သက်ပြီး သုတေသနတွေ အများကြီးရှိပါတယ်။ အဲဒီမှာလည်း အရေးကြီးတာဘာလဲဆိုတော့ ICH GCP guideline တွေ၊ (International Conference on Harmonization-GCP) ဒါတွေကိုလည်း workshop တစ်ခု လုပ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ နောက်တစ်ချက်က clinical trial နဲ့ပတ်သက်ပြီး workshop တစ်ခုကို training ပေးမှာဖြစ်ပါတယ်။
- နောက်တစ်ခုကတော့ workshop တစ်ခုမှာ training က ဘာပြဿနာရှိသလဲဆိုတော့ sampling technique and sample size calculation မှာ အများကြီးပြဿနာတက်ပါတယ်။ အဲဒါနဲ့ ပတ်သက်ပြီးတော့ workshop တစ်ခုလုပ်ပေးဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ Qualitative research အလွန် အရေးကြီးပြီး qualitative research နဲ့ပတ်သက်တဲ့စာအုပ်တွေရှိပါတယ်။ စာအုပ်ဆိုတာ ကောင်းပေမယ့်လည်း ဖတ်လိုက်ရင်နားလည်မှဖြစ်မှာပါ။
- ကျွန်တော့်အနေနဲ့ ဒုတိယတစ်ချက်တင်ပြချင်တာကတော့ National Health Research Policy ဆိုတာရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ကျွန်တော်အခုသွားနေတာဘာလဲဆိုတော့ National Health Research Council or National Health Research Policy and Strategy ဆိုတာရှိဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ စိုက်ပျိုးရေး၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပညာရှင်များပါဝင်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ Overarching body အနေနဲ့ တစ်နိုင်ငံလုံးမှာလုပ်တဲ့ သုတေသနလုပ်ငန်းတွေနဲ့

ပတ်သက်ပြီး အထွေထွေလမ်းညွှန်ချက်များပေးဖို့ လိုအပ်မှာဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါကို ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနနဲ့ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားဖို့ရှိပါတယ်။

- National Health Research Policy မှာ အားလုံး (၁၄)ချက်ရှိပါတယ်။ အဲဒီမှာနံပါတ် (၃)နဲ့ (၆)က ဒီ workshop မှာစပြီးလုပ်နေပါတယ်။ နံပါတ် (၃)က ဘာလဲဆိုလို့ရှိရင် To promote ethical conduct of health research. နံပါတ်(၆)က To establish a well-functioning system of "Responsible Conduct of Research" ဒီ workshop ဟာ တစ်ခုတည်းမဟုတ်ပါဘူး၊ အများကြီးလုပ်မှာဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ဆုံးနေ့မှာ focus group discussion လုပ်ပါ။ ဒီ workshop ရဲ့ challenges, issue ကောင်းလား/မကောင်းလား၊ လိုတာဘာလဲ၊ ဒါတွေကိုကြည့်ပြီးတော့ ဒုတိယ workshop မှာ ပိုကောင်းအောင် လုပ်ရပါမယ်။ In terms of background paper ကအစ၊ time allocation က လောက်လား/မလောက်လား အကုန်ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း criticize လုပ်ပေမယ့်လည်း positive perspective က လုပ်တာဖြစ်တဲ့အတွက် အဲဒါကိုလုပ်ပါ။
- ဒီမှာလုပ်တာက သင်တန်းအတွက် သင့်လျော်ကောင်းမွန်တဲ့ပတ်ဝန်းကျင် (Enabling environment) ဖြစ်လား၊ အဆင်ပြေရဲ့လားဆိုတာကို ဆန်းစစ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ကျန်တာတွေကတော့ ကျွန်တော်တို့က National Health Research agenda တွေလုပ်ရပါမယ်။ အလားတူစွာပဲ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနကနေပြီးတော့ National Education Research agenda လုပ်ဖို့လိုပါတယ်။ workshop လုပ်ဖို့ method တွေလည်းရှိပါတယ်။
- ပညာရေးဝန်ကြီးဘက်ကလည်း National Education Research Policy ကို ရေးမယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ကျန်းမာရေးရဲ့ policy ကို အခြေခံစဉ်းစားလို့ရပါတယ်။ နောက်တစ်ခုက preventive research, promotive research, creative research, clinical research, rehabilitative research အဲဒါတွေကိုများများလုပ်အောင် အားပေးရပါမယ်။ ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ပေးရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- နောက်တစ်ချက်ကတော့ International Development Research Center, Canada ကနေ ထုတ်တဲ့ "health system research" Training Series စာအုပ်ရှိပါတယ်။ အဲဒီမှာ ကျွန်တော်က နိုင်ငံခြားဆက်သွယ်ရေးဌာနမှာလုပ်ပြီးချိန်မှာ health system research unit ရဲ့ chief လည်း ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီမှာ India က Pathmanathan နဲ့တွဲပြီး workshop လုပ်ပါတယ်။ အဲဒီမှာစာအုပ်က(၅)အုပ်ရှိပါတယ်။ အဲဒီစာအုပ်တွေကို internet မှာလည်း ရှာလို့ရပါတယ်။

- အဲဒီမှာဆိုရင် volume 1 ကဘာလဲဆိုရင် promoting health system research as a management tool, volume 2 က designing and conducting health systems research projects, volume 3 က strategies for involving universities and research institutes volume 4 က managing health system research, volume 5 က training of trainers for health system research အဲဒီစာအုပ် (၅) အုပ်ကို ပြန်ရှာလိုက်ပါ။ Nepal Health Research Council က တော်တော်တော်ပါတယ်။ Research မှာ နီပေါနိုင်ငံက အလွန်မြင့်ပါတယ်။ နောက် ပြီး India Council of Medical Research (ICMR) ကလည်း အဆင့်အတန်းတော်တော်မြင့်ပါတယ်။
- ဒီ workshop တွေကို ဆေးသုတေသနဌာနတစ်ခုတည်း လုပ်လို့မရပါဘူး။ နောက်ပိုင်း workshop တွေမှာ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနဘက်မှ ဆရာတွေလာပြီးတော့ lecture ပေးစေချင်ပါတယ်။ ဒါမှ သာ ကျွန်တော်တို့ one group ဖြစ်သွားပါမယ်။ အလားတူစွာပဲ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနှင့် ကုသရေးဦးစီးဌာနမှာ 3<sup>rd</sup> degree ရတဲ့သူတွေ အများကြီးရှိပါတယ်။ သူတို့ကိုလည်း ပါဝင်ခွင့်ပေးရပါမယ်။ ဒါမှသာ ဒီ workshop တွေလုပ်တာဟာ ဆေးသုတေသနဌာနတစ်ခုတည်းမဟုတ်ဘဲ အခြားဦးစီးဌာနတွေနဲ့ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနအားလုံး သက်ဆိုင်ပါဝင်လာမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဖြစ်နိုင်ရင် course module တွေ ပြုစုစေချင်ပါတယ်။
- ကျန်းမာရေးမှာ health research registry ရှိပါတယ်။ အဲဒီမှာရှိတဲ့ research တွေကို အမျိုးအစား (category) လုပ်ပြီး analyze လုပ်ရပါမယ်။ ဥပမာ - subject က (၇)ခုရှိတယ်၊ နံပါတ် (၆)နဲ့ (၇)ခုကိုပဲ အကုန်လုံးက research လုပ်နေမယ် (၁)နဲ့ (၃)ကို ဘယ်သူမှမလုပ်ဘူး။ ဒါတွေ အကုန် သိလာမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာ- nutrition မှာလုပ်တာ (၁၀၀) လောက်ရှိမယ်၊ child မှာလုပ်တာ (၅)ခု လောက်ပဲရှိပါမယ်၊ အဲဒါမျိုးတွေ သိဖို့လိုပါတယ်။
- ဆေးသုတေသနအနေနဲ့ လုပ်ရိုးလုပ်စဉ် research တွေကို မလုပ်စေချင်ပါဘူး၊ ဘယ်ဧရိယာကို လုပ်ရမလဲဆိုတာကို research agenda ကို identify လုပ်ပြီးသွားရပါမယ်။ ဘယ်ဟာလိုမျိုးကို သုတေသနလုပ်ဖို့ ဆရာတို့က identified လုပ်ပေးပါ။ အဓိကကတော့ ကျွန်တော့်အနေနဲ့ performance of health care delivery system ကတစ်ပိုင်း၊ နောက်တစ်ပိုင်းကတော့ clinical research ကုသရေးထဲက research တွေကို ပိုင်းစဉ်းစားပေးစေလိုပါတယ်။

- Research is not just for the sake of conducting research. အရေးကြီးဆုံးကဘာလဲဆိုတော့ justification, ဒီ research လုပ်လို့ ဒီအချက်ကိုသိရင် ဘယ်လိုအကျိုးရှိမလဲ။ ဒါကြောင့် proposal တွေကို အဆိုပြုတင်ပြတဲ့အခါမှာ justification ကို သေချာကြည့်စေချင်ပါတယ်။ justification ကောင်းရင် funding ထောက်ပံ့ပေးရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- Problem solving research, challenges identification research, intervention research, ရောဂါတစ်ခုကို ကျအောင်လုပ်မယ်ဆိုလို့ရှိရင် intervention A ကိုသုံးမလား၊ B ကိုသုံးမလား၊ B နဲ့ C ပေါင်းထားတာကို သုံးမလား။ အဲဒါတွေ သုတေသနလုပ်ပေးစေလိုပါတယ်။
- ပညာရေးမှာ research တွေလုပ်တာ အများကြီးရှိပြီး ရာထောင်ချီရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အရေးကြီးတာက အဆိုပါသုတေသနများမှတွေ့ရှိချက်များကို ဘယ်လိုအသုံးပြုသလဲ၊ ဘယ်လောက်အသုံးပြုပြီး၊ ဘာတွေကိုတိုးတက်အောင် အကျိုးပြုသလဲဆိုတာက ပိုအရေးကြီးပါတယ်။ နှစ်စဉ်နှစ်စဉ်ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနမှာ သုတေသနကို အကြီးအကျယ်လုပ်ပါတယ်။ အလွန်ကောင်းပါတယ်။ အဆင့်အတန်းလည်း တော်တော်မြင့်ပါတယ်။ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနမှ ထုတ်တဲ့ research paper တွေက အလွန်မြင့်ပါတယ်။
- အဲဒီထဲကဟာကို ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဦးစီးဌာန၊ ကုသရေးဦးစီးဌာန၊ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာန၊ တိုင်းရင်းဆေးပညာဦးစီးဌာန၊ ကျန်းမာရေးလူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်ဦးစီးဌာနတို့က ဘယ်လောက်ထိသုံးသလဲ၊ အဲဒါအလွန်အရေးကြီးပါတယ်။
- ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံဟာ ပိုက်ဆံချမ်းသာတဲ့နိုင်ငံမဟုတ်ပေမယ့် ပိုက်ဆံ (၁,၀၀၀) ထည့်ရင် (၁,၀၀၀) မရရင်တောင် (၁၀၀) ဖိုးလောက်တော့ ပြန်ရအောင်လုပ်ရပါမယ်။ အဓိက ဘာလဲဆိုတော့ utilization ဘယ်သူတွေက ဘာကိုသုံးသလဲ၊ စာအုပ်ပေါ်မှာပဲရှိပြီး ဘာမှမသုံးရင် ဘာမှအကျိုးမှ မရှိပါဘူး။ ဘယ်ဟာတွေကိုတော့ သုံးသင့်သလဲဆိုတာ ပြန်ကြည့်ရပါမယ်။ မသုံးဘူးဆိုရင် လုပ်စရာမလိုပါဘူး။ Research တစ်ယောက်ပဲအကျိုးရှိပြီး နိုင်ငံအတွက်အကျိုးမရှိပါဘူး၊ ဒါတွေကိုလည်းအကုန်လုံး ပြန်သုံးသပ်စေချင်ပါတယ်။
- ဒါတွေကိုသိတော့မှ ဆေးသုတေသနရဲ့ line of direction က ပြောင်းသင့်ရင်ပြောင်းမယ်၊ modify လုပ်သင့်ရင်လုပ်မယ်။ ဒီလိုလုပ်တဲ့အခါမှာလဲ ပင်စင်ယူသွားတဲ့ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်တွေ ရှိနေပါတယ်။ ဆရာတို့ရဲ့ input ကလည်း အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။

- အခုသင်တန်းဆွေးနွေးပွဲဟာ အမျိုးသားကျန်းမာရေးသုတေသနမူဝါဒမှာပါဝင်တဲ့ အချက်များ ဖြစ်တဲ့ “တက္ကသိုလ်များနှင့်ဌာနများတွင် ခိုင်မာအားကောင်း စနစ်ကျသောသုတေသန စိစစ်ရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့များပေါ်ပေါက်လာရာမှ တစ်ဆင့်ကျင့်ဝတ်နှင့်ကိုက်ညီသော ကျန်းမာရေးသုတေသနများ မြှင့်တင်အားပေးရေး”နှင့် “တက္ကသိုလ်များနှင့် သုတေသနဌာနများတွင် တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုရှိသော သုတေသနများဆောင်ရွက်သည့်စနစ်ဖြစ်ထွန်းရေး” တို့နဲ့ကိုက်ညီအောင် ဆောင်ရွက်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ဒါတွေအားလုံးလုပ်တဲ့အခါ we have to consider in the context of Myanmar situation. ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနကလူတွေ USA standard ကိုသွားပြီးတော့ လုပ်လို့ရပေမယ့်လည်း Myanmar context, Myanmar scenario အဲဒါကိုစဉ်းစားပြီး လုပ်စေချင်ပါတယ်။ Research အနေနဲ့ကတော့ clinical research, treatment research အကုန်လုပ်ချင်ပါတယ်။ နောက်တစ်ခုက research of teaching method တွေ၊ research of nosocomial infection, research of AMR, antimicrobial resistant, hospital logistic system improvement, အဲဒါတွေကို လုပ်ပေးစေချင်ပါတယ်။
- တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ဆေးရုံ ခုတင် (၁၀၀) (၂၀၀) မှာ time and motion study လုပ်ပေးပါ။ လူတစ်ယောက်ကလာတယ် ဘယ်နှစ်နာရီကျမှ ဆရာဝန်နဲ့တွေ့ရသလဲ၊ ဓါတ်မှန်ရိုက်ဖို့ ဘယ်လောက်စောင့်ရသလဲ၊ ဓာတ်ခွဲစစ်ဆေးဖို့ ဘယ်လောက်စောင့်ရသလဲ၊ ဓါတ်မှန်ရိုက်ဖို့ ဘယ်လောက်ကြာလဲ၊ ဘယ်လောက်သွားရသလဲ၊ ဒါတွေကို အရင်ကလည်း study လုပ်ဖူးရင် လုပ်ထားတဲ့အဖြေတွေကိုပြန်ပြီးတော့ review လုပ်ပေးစေချင်ပါတယ်။
- အထူးသဖြင့် CWH ရန်ကုန်ဆေးရုံကြီး၊ မန္တလေးဆေးရုံကြီး၊ မြောက်ဥက္ကလာပဆေးရုံကြီး၊ အင်းစိန်ဆေးရုံကြီးတို့မှာ logistic system အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ အဲဒါလေးကိုလည်း သုတေသနလေးလုပ်ပေးပါ။ Future research agenda အတွက်ကို workshop တစ်ခုလုပ်ပေးပါ။ နောက်တစ်ခုက meeting တစ်ခုလုပ်ပေးပါ။ နောက်တစ်ခုက IRB, ERC ကို capacity building လုပ်တော့မယ်။ မလုပ်ခင် ဘယ်လိုလုပ်ရမလဲဆိုတာ ဆရာတို့လည်း ဆွေးနွေးပြီးပြီလို့ထင်ပါတယ်။
- အဲဒီနေရာကိုလည်း ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနဘက်က တွေ့လူကိုဖိတ်ပါမယ်။ Capacity building for members or IRB ကျွန်တော်တို့ဒီမှာ အင်အားကောင်းတာကတော့ DMR နဲ့ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးတက္ကသိုလ်က တော်တော်အင်အားတောင့်တင်းပါတယ်။ ကျန်တဲ့တက္ကသိုလ်တွေမှာရှိပေမယ့်

လည်း တစ်ချို့က အားနည်းပါတယ်။ ဒီ member တွေအကုန်လုံးကို capacity building လုပ်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

- နောက်တစ်ချက်အနေနဲ့ကတော့ ပညာရေးဝန်ကြီးကိုတင်ပြချင်တာကတော့ သက်ဆိုင်ရာ တက္ကသိုလ်တွေမှာ SOP guideline တွေကို ကိုယ့်ဟာကိုထုတ်ရပါမယ်။ Responsible Conduct of Research ကိုဘယ်ကနေပြီး မှီငြမ်းရမလဲဆိုရင် အမေရိကန်နိုင်ငံမှာရှိတဲ့ office of research integrity ကထုတ်တဲ့စာအုပ်ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့က စာအုပ်ကြီးအတိုင်းကူးချစရာ မလို တော့ပါဘူး။ အဲဒီအထဲက ကောင်းတာကိုယူပါမယ်၊ ထပ်ထည့်ပါမယ်။
- နောက်တစ်ချက်က research resource flow analysis လုပ်ပေးပါ။ ပိုက်ဆံရရင် ဒီပိုက်ဆံဟာ ဘယ် unit ကို ဘယ်လောက်သွားသလဲ၊ အဲဒါကိုလည်း ကြည့်စေချင်ပါတယ်။ ဥပမာထားပါတော့ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနကို ပိုက်ဆံ (၁)သိန်းပေးလိုက်တယ်၊ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနမှာ ဌာန က(၆)ခုရှိတယ်၊ တစ်ချို့ဌာနက (၁,၀၀၀)ပဲရပြီး တစ်ချို့ဌာနက (၇၀,၀၀၀) လောက်ရသွားတဲ့ ဟာရှိတယ်။ (၇၀,၀၀၀)ရသင့်ရင်တော့ (၇၀,၀၀၀)ပေးမယ်၊ (၁,၀၀၀) ရသင့်ရင်တော့ (၁,၀၀၀) ပေးမယ်။ အဲဒါတွေကိုပြန်ပြီးတော့ လေ့လာသုံးသပ်စေလိုပါတယ်။
- နောက်တစ်ခုက ပညာရေးဝန်ကြီးကိုတင်ပြချင်တာကတော့ ကျွန်တော်တို့မှာ DMR ရယ်၊ တက္က သိုလ် (၁၆)ခုရှိပါတယ်။ သူတို့မှာ MOU (၇၅)ခုနဲ့ နိုင်ငံခြားတက္ကသိုလ်တွေနဲ့တွဲပြီး လုပ်နေတာ အများကြီးပါ။ အဲဒီဟာတွေက အများကြီးအကျိုးရှိပါတယ်။ နိုင်ငံခြားတက္ကသိုလ်တွေက ပါမောက္ခ တွေလာတယ်၊ တွဲပြီး research လုပ်တယ်၊ workshop လုပ်တယ်၊ အဲဒါမျိုးပညာရေးဝန်ကြီး ဌာနမှာလည်း အများကြီးလုပ်လို့ရပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့လုပ်နေတာကို ဆရာတို့ကိုချပြမယ်၊ ဖြစ်နိုင်လို့ရှိရင်တော့ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာန၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး ချုပ်တွေခေါ်ပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့ဘာလုပ်နေတယ်ဆိုတာကိုပြလိုက်ရင် ဆရာတို့ အများကြီး မြင်သွားမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ပြင်ဦးလွင် DMR ရဲ့ library ကိုတော့ အထူးကောင်းမွန်ပြည့်စုံအောင် လုပ်ပေးပါမယ်။ ဒါကြီးဟာ ကျွန်တော်တို့ research and research related subject အကုန်လုံးရဲ့ training center ဖြစ် အောင်လုပ်မှာဖြစ်ပါတယ်။
- နောက်တစ်ခုက ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနမှာ ဗီဒီယိုအခန်းတစ်ခန်းလုပ်ရပါမယ်။ ဘာကိုလုပ်ရ မလဲဆိုတော့ အမေရိကန်မှာရှိတဲ့ Center for Disease Control (CDC), [www.cdc.gov](http://www.cdc.gov) အဲဒီ

မှာ Public Health Grand Round ဆိုတာရှိပါတယ်။ တစ်လတစ်ခါသူတို့က လုပ်ပါတယ်။ အမေရိကန်မှာရှိတဲ့ထိပ်တန်းတက္ကသိုလ်က ပါမောက္ခတွေ၊ ပညာရှင်တွေက ခေါင်းစဉ်တစ်ခုကို (၄) ယောက်ပြောတယ်။ ပြောပြီးရင် အောက်ကဆွေးနွေးပါတယ်။ ပြန်မေးတယ်။ အဲဒါမျိုးကို ရုံးအမှတ် (၄၇)မှာလုပ်ဖို့ရှိပါတယ်။

- သူတို့ meeting seminar ကို conduct လုပ်ပုံလုပ်နည်း၊ presentation လုပ်ပုံလုပ်နည်း၊ အောက်ကလူကဆွေးနွေးတာကို ဘယ်လိုပြန်ဖြေလဲ၊ အဲဒါတစ်လတစ်ခါ လုပ်ပါတယ်။ အဲဒီ [www.cdc.gov](http://www.cdc.gov) ကိုဝင်ပြီး subscribe လုပ်လိုက်လို့ရှိရင် automatic ဆရာဆီကို email ဝင်ပါမယ်။ လာမယ့်ဘယ်လမှာတော့ ဒီ subject ကို ဒီလူတွေကပြောမယ်။ အကယ်လို့ ဆရာမကြည့်နိုင်ရင် အဲဒီ website ကိုဝင်ပါက အရင်တုန်းကလုပ်ထားတဲ့ videos click တွေရှိတယ်၊ power point တွေရှိပါတယ်။ အလွန်ကောင်းပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့က ဘယ်လို research လုပ်ရမလဲ၊ ဘယ်လို discuss လုပ်ရမလဲ၊ topic တစ်ခုကို ဘယ်လိုတင်ပြရမလဲ၊ ဒါတွေသိသွားပါမယ်။ အဲဒါကိုလည်း လုပ်စေချင်ပါတယ်။
- ဒါ့အပြင် အမျိုးသားအဆင့်ဦးစားပေးကျန်းမာရေးပြဿနာများအတွက် ကျန်းမာရေးအဆင့်မြှင့်တင်ရေး၊ ကာကွယ်ရေး၊ ကုသရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ပြုစုရေး၊ ဝေဒနာလျော့ပါးစေရန် စောင့်ရှောက်ရေးနဲ့ပတ်သက်တဲ့ အမျိုးသားအဆင့်သုတေသနများ ဆောင်ရွက်ရန်နည်းလမ်းများ အားပေးမြှင့်တင်ရေးဆိုတဲ့မူဝါဒနဲ့အညီ အမျိုးသားအဆင့်သုတေသနကောင်စီ(National Research Council)၊ အမျိုးသားအဆင့်သုတေသနမူဝါဒနှင့် မဟာဗျူဟာများပေါ်ပေါက်လာရေးအတွက် လည်း ဝိုင်းဝန်းကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သွားကြမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်ကြီးတစ်ခုလုံး ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်စေရေးအတွက် စီမံခန့်ခွဲမှု၊ ကျွမ်းကျင်မှုပိုင်းဆိုင်ရာနည်းပညာ၊ ဆေးနဲ့ဆေးပစ္စည်းဝယ်ယူဖြန့်ဖြူးမှု၊ ဆေးရုံများမှာ လူနာများ ဆေးကုသမှုခံယူဖို့အတွက် သက်တောင့်သက်သာချောမွေ့မှု၊ သင်ကြားသင်ယူမှုစနစ်၊ ကျန်းမာရေးစီမံချက်များရဲ့အကျိုးရှိထိရောက်မှု စတာတွေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ အကျိုးရှိထိရောက်မယ့် အသုံးပြုသုတေသနလုပ်ငန်းများကိုလည်း ပိုမိုဆောင်ရွက်သွားစေလိုပါတယ်။
- အခုသင်တန်းဆွေးနွေးပွဲမှာ တက်ရောက်ခဲ့သူများ၊ သင်ကြားသူများထံမှ ဆွေးနွေးအကြံပြုချက်များရယူပြီး နောင်ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သွားမယ့် သုတေသနဆိုင်ရာသင်တန်းများမှာ ပိုမိုကောင်းမွန်စေရေး ဆောင်ရွက်သွားရမှာဖြစ်ပါတယ်။ နောင်သင်တန်းများ ဆောင်ရွက်ရာမှာ

လည်း ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ပညာရှင်ကြီးများအနေနဲ့ သင်ကြားသူများအဖြစ် ပါဝင်ပေးခြင်း အားဖြင့် ပိုမိုကောင်းမွန်ထိရောက်မှာဖြစ်ပါတယ်။

- ဝန်ကြီးဌာနအနေနဲ့ ဆေးသုတေသနညီလာခံကြီးကို နှစ်စဉ်ကျင်းပလျက်ရှိပြီး ညီလာခံမှာပါ ဝင်တဲ့သုတေသနစာတမ်းများဟာ အရည်အသွေးကောင်းမွန်ပါတယ်။ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာန နှင့် ဦးစီးဌာနများ ချိတ်ဆက်ပေါင်းစပ်ပြီး အဲဒီသုတေသနများမှတွေ့ရှိချက်များ၊ ရလဒ်များကို လက်တွေ့လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာမှာ အသုံးပြုဆောင်ရွက်သွားမှသာ အကျိုးရှိမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ကျွန်တော့်အနေနဲ့ နိဂုံးချုပ်ပြောချင်တာကတော့ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနနဲ့ ကျန်းမာရေးနှင့်အား ကစားဝန်ကြီးဌာနတို့ဟာ အပြန်အလှန်ချိတ်ဆက်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အားကောင်းစွာနဲ့ သုတေသနလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်သွားဖို့ဖြစ်ပါတယ်။
- ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာန(ပြင်ဦးလွင်ရုံးခွဲ)မှာ သုတေသနဆိုင်ရာသင်ကြားလေ့ကျင့်မှုဌာနကြီး အဖြစ် ပေါ်ပေါက်လာရေးကိုလည်း ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သွားမှာဖြစ်ပါတယ်လို့ ပြောကြားရင်း နိဂုံးချုပ်အပ်ပါတယ်။

**အခမ်းအနားတက်ရောက်သူများစာရင်း -**

- ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး
- ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနမှ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်
- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနရှိ ဦးစီးဌာနအသီးသီးမှ သုတေသီများ၊ ပညာရှင်များ၊ တက္ကသိုလ်များမှ ဆရာ/ဆရာမများ
- ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ဒုတိယပါမောက္ခချုပ်များ၊ တွဲဖက်ပါမောက္ခများ

(ဤမိန့်ခွန်းသည် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၏လက်ရေးမူမှ ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်)